

Sáfrány Imre szövegrajza

A sleppen

Deák Ferenc

Most, amikor megint megérkeztek az őszi esők, eszembe jut az a borzasztó ősz a sleppen.

Apám és én a slepp hátsó felében laktunk, két kis kabinunk volt. Az egyiket valamikor konyhának használta anyám. De amikor elhagyott bennünket, mi mindent felforgattunk, átrendeztünk, úgy, hogy ha netán visszatért volna, nem ismer rá a régi kabinokra. Apám mindig a fedélzeten járt-kelt, csak enni és aludni jött be. Emil és a felesége a slepp orrában lakott.

Az ősz volt a legborzasztóbb. A csatorna nyílegyenes volt, és ilyenkor nem is láttam semmi mást, csak sárgászöld vizet, amely később szürkére változott, és a náddal s füzesekkel benőtt partot. Két napig vontatta sleppünket a „Harcsa” nevű motoros, akkor kikötöttünk. Az eső esett. Nekem semmi, de semmi kedvem nem volt kimenni. Végtelenül sértődötten ültem és hallgattam naphosszat, behúzódva az egyik ágy végébe. Hallgattam, hogy suhog az eső, hogy kotyognak a hullámok... Sértődött voltam... egyedül voltam. A gumilabda ott hevert az ágyam előtt. Más játékom sohasem volt. Egyre csak suhogott az eső és kotyogtak a hullámok. Másnap kezdtek berakodni. Mint az égdörgés, hallatszottak egymás után a guruló talicskák... aztán egy, még nyersebb robaj mindegyik után, amikor kilódult a répa. Hallgattam ezt a dübörgést két napig... aztán meguntam. Magamra húztam a takarót és elaludtam. A víz gyor-

sabban, egyre gyorsabban folyt. Néha odakoccant a slepp oldalához. Máskor tompán ütődött neki valami. Akkortájt kezdtek mind sűrűbben feltűnni a csatornán a halottak. A behomályosodott kerek kis ablakon keresztül kezdem figyelni őket. Láttam, hogy eleinte apámék kiemeltek egyiket-másikat, de mikor mind több és több bukott fel a hullámokból. visszaeresztették a kihalászottakat is. Senki sem figyelt már rájuk. Én is meguntam őket és inkább találgatni kezdtem — az ágyon fekve — a zajok eredetét.

Hosszabb karcolás hallatszott néha. „Most a kabát gombja súrolta a hajót” — gondoltam — „vagy a cipője... ó, nem, egyiknek sem volt cipője. Biztos kabátgomb...” Néha csattanás hallatszott. „Most meg az egész testet a hajó oldalához szorította az ár.” Így tanakodtam... beszélgettem magamban. Egy este apámtól megkérdeztem: „miért ölik az embereket a vízbe?”

— Mert a víz elviszi... — mondta nyugodtan.

— Hát fontos, hogy elvigye?

— Fontos... — mondta csendben.

— De miért fontos az, hogy elvigye a víz?

— Hogy ne feleljen senki értük — válaszolta.

— De hát akkor bárki tehet ilyesmit...

— Igen, és senki sem felelős, mert a víz elviszi... — aztán magára húzta a takarót és elaludt.

Aztán állandóan ez járt az eszemben. Bántott, izgatott ez az igazságtalanság. És sértett. Sértődött voltam.

A rakodás vége felé járt. A slepp lassan megtelt. Egy nap ólmos eső kezdett esni. A fűzek lecsüngő vékony vesszői kalárisokként csilingeltek, zizegtek. A part felőli ablakon néztem kifelé. Új szórakozást találtam. Néztem, melyik munkás hogyan dolgozik, hogy van felöltözve, mik a szokásai, s efféléket. Hamar meguntam. Mind egyforma rongyos és sáros volt, egyforma mogorva és egyformán hallgatag. Az egyik mégsem volt olyan, mint a többi. Csak az az egy különbözött a többitől. Állandóan leste a töltést. Mintha várt volna valamit. Csak azt láttam, hogy ideges és lesi a töltést. Az ólmos eső nem akart felhagyni. Apám mondta a munkásoknak, hogy bejöhetnek néha megmelegedni. Azután minden két-három forduló után bejöttek a tűzhely mellé. Nem néztem valami jó szemmel ezeket a mindig sáros, mogorva nagy embereket. Pár percig szótlánul álltak a tűzhely körül, aztán kimentek. Szándékosan hagytam a tüzet kialudni. Mégis mindig bejöttek. A langyos tűzhelyre szorították kezüket. Mikor kimentek, csupa sár volt a tűzhely.

Az ideges emberről másnap hiányzott a foltos nagykabát. Csuromvíz volt és szinte lila a hidegtől. Úgy éreztem, mindnyájan szenvednek. És sértődött voltam. Mindig az orromban ficáinkolt a sírás.

Apám megparancsolta, hogy a tüzet ne hagyjam kialudni.

Ők pedig minden két-három forduló után bejöttek sáros gumicsizmaikban, és hallgatagon álltak a tűzhely mellett. Haragudtam rájuk, mert szenvedtek.

Az ideges ember egy alkalommal valami régi konzervdobozt tett a tűzhelyre. Érdekelt, hogy mi van benne.

Fogtam a labdát, mely már oly rég mozdulatlanul hevert az ágyam alatt, felálltam az ágyra, és odavágtam a tűzhelyen sisseregő dobozhoz. Felfordult. Tej volt benne. Az ideges rám nézett szomorúan, aztán felvette a dobozt, és mindnyájan kimentek.

Nem mozdultam az ablaktól. Láttam, az ideges oda-odament az egyik fához. Ott valami be volt csomagolva a nagykabátjába. Gondoltam, kiskutya, vagy valami hasonló. Sűrűn odament hozzá és takargatta, beszélt neki.

Úgy négy óra tájt befejezték a munkát. A slepp oldalán, a skála jelezte, hogy veszélyes többet rakni. A munkások sokáig készülődtek. Úgy látszott rajtuk, mintha nem akarnának menni. Csak amikor egész estébe hajlott az idő — indultak nehéz, lassú csoportban a falu felé. Az ideges nem ment velük. A kabátjába csomagolt batyut bevitte Emilékhez.

Vártuk a motorost, hogy elvontasson bennünket. Így szoktuk mindig, ha berakodtak. Apám és Emil kártyázott. Emil felesége állapotos volt és a kelengyét rendezgette. Ő is várta már, hogy kimozduljunk ebből az átkozott kikötőből, mert félt, hogy itt szüli meg a gyereket.

Az ideges ott állt a tűzhely mellett, mélyen gondba merülve. Kezében egy bádogbögre volt. Forralt bort ivott belőle.

Apám és Emil is ivott néha az előttük álló bádogbögréből. És itt volt a „batyu”, egy négyéves kisgyerek... Topogott erre-arra és gagyogott.

Végtelenül sértődött voltam.

Apámék verték a lapokat, néha szóltak csak. Az ideges ember összeráncolt homlokkal állt és gondolkodott. Emil felesége elmerült a kelengye rendezgetésében.

Itt szaladgált előttem a Batyu. Azt gondoltam, mégis jobb lett volna, ha mondjuk, valami kiskutyá. Avval most játszadozhatnék. Sértődött voltam.

A kislegény odajött az ajtóhoz. Kinyitottam neki. Kiment a konyhába, utána mentem csendben. Oda állt a följáró garádicsához, felsegítettem és kinyitottam az ajtót. Kint esett az ólmos eső. A fedélzet síkos volt, hogy gumicsizmában is alig állt az ember.

A Batyu ballagott erre-arra és nyafogott, hogy fázik. Aztán megcsúszott és gurult egyenesen a vízbe. Egy kis sikoltás hallatszott, utána csend volt. Elégedetten mentem és mondtam, hogy a Batyu belezuhant a vízbe. Lámpával mentek keresni, apám a parton, Emil és az ideges ember egy csónakon. Nem találták meg. Sok tetem úszott, de egyik sem a Batyu volt. A víz elvitte. A víz mindent elvisz magával és senki sem felelős érte. Igen... Igen... ezt tudtam, de semmi mást...

Másnap-harmadnap rosszul éreztem magam. A motoros nem jött. Az ólmos esőt felváltotta a havas eső. Borzasztó érzés vett rajtam erőt. Üres volt minden bennem és körülöttem is.

Hullott a hó. A folyó befagyott. Apám, Emil és az ideges ember állandóan verték a jeget a slepp körül. Nagy harc volt ez, mire körülverték, az eleje megint zizegett, bőrödött. Szinte éjjel-nappal folyt a harc a hideg ellen. Emil felesége megszülte a gyereket. Kénytelen voltam én is vékony öltözetemben apáméknak segíteni. Állandóan fájt bennem valami, nem tudom megfogalmazni, hogy mi, de minden pillanatban sírásra görbült a szám. Apám csak csóválta a fejét. Tudták, hogy a répát nem menti már meg senki, de a sleppet menteni kellett...

Mikor kitavaszkodott, szinte büzlött az egész csatorna. Beteg voltam a magánytól, beteg a halottaktól, mindentől. Állandóan lázas voltam és minden ködben lebegett körülöttem.

A répát kihányták a sleppből, és egy motoros felvontatott bennünket a városba. Csodálkozva láttam, hogy rengeteg a rom, rengeteg az üszkös, égnék meredő gerenda... Megkérdeztem apámtól:

— Mi ez... mi lehet ez?

— Ezt nem lehet elusztatni... ezt nem viszi el a víz... — és kemény tekintetét rámszegezte.

Utána anyámhoz kerültem. Aztán tőle is messze, messze... De ha megjönnek az álmos, szürke őszi napok, mindig sértődöttség fog el, és fölmerül bennem az a borzasztó, halottakkal teli ősz képe... ott a sleppen.